

بانوان رجعت کنندہ

جواد جعفری

www.ketab.ir

سرشناسه	جعفری، جواد، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور	بانوان رجعت‌کننده/ جواد جعفری؛ ابرای حوزه علمیه قم، مرکز تخصصی امامت و مهدویت، آبنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج).
مشخصات نشر	قم: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۱۳۳ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۶۲۶۲-۸۰-۲
وضعیت فهرست نویسی	فیبیا
یادداشت	کتابنامه: ص. [۱۲۷] - [۱۳۳]؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	محمدبن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ق. - - یاوران
موضوع	محمدبن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ق. - - احادیث
موضوع	زنان در اسلام
موضوع	رجعت
موضوع	مهدویت
موضوع	آخر الزمان
شناسه افزوده	بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج). مرکز تخصصی امامت و مهدویت
رده بندی کنگره	۱۳۹۲/۴۴۴/۴۴۴
رده بندی دی‌سی	۲۹۷/۴۴۲
شماره کتابخانه ملی	۳۱۰۹۶۶۳

بانوان رجعت‌کننده

• مؤلف: جواد جعفری

• ناشر: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)

• نوبت چاپ: اول/ بهار ۹۲

• شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۲۶۲-۸۰-۲

• شمارگان: دو هزار نسخه

• قیمت: ۳۳۰۰ تومان

تمامی حقوق © محفوظ است.

○ قم: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج) مرکز تخصصی مهدویت/ خیابان شهدا/ کوچه آمار (۲۲)/ بسن بسمت شهید علیان/ ص.پ: ۱۱۹-۳۷۱۳۵/ همراه: ۰۹۱۰۹۶۷۸۹۱۱/ تلفن: ۷۷۴۹۵۶۵ و ۷۷۴۴۲۷۳ و ۷۷۴۷۱۶۰/ فاکس: ۷۸۴۱۱۳۱ (مدیریت)/ ۷۸۴۱۱۳۰ (فروش)/ ۷۸۴۱۱۳۰ (داخلی ۱۱۷ و ۱۱۶)/ ۷۳۷۸۰۱.
○ تهران: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)/ تلفن: ۸۹۵۹۰۴۹/ فاکس: ۸۹۸۱۳۸۹/ ص.پ: ۳۵۵-۱۵۶۵۵

○ www.mahdir13.com

با قدردانی و تشکر از همکاری که در تولید این اثر نقش داشتند:

اعضای محترم شورای کتاب حجج اسلام مجتبی کلباسی، محمدصابر جعفری، مهدی یوسفیان، محمدرضا فزادیان و آقایان احمد مسعودیان (مدیر داخلی)، عیداد... شریفی (مدیر فروش)، مرتضی دانش طلب (مدیر مالی)، رضا فریدی (صفحه آرا)، عباس فریدی (طراح جلد) و کلیه کسانی که ما را یاری نمودند.

مدیر مسئول انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)

حسین احمدی

فهرست مطالب

۹	مقدمه.....
۱۲	توضیح حدیث پنجاه بانو.....
۱۳	ویژگی یاران اولیه امام.....
۱۶	ادامه توضیح حدیث پنجاه بانو.....
۱۹	رجعت.....
۱۹	دلیل رجعت.....
۲۲	مراحل رجعت.....
۲۶	هدف از نگارش کتاب.....
۲۹	بخش اول: ویژگی‌های رجعت‌کنندگان در روایات.....
۳۱	فصل اول.....
۳۱	متن روایات.....
۳۹	فصل دوم:.....
۳۹	ویژگی‌های استفاده شده از روایات.....
۴۰	(۱) ایمان خالص.....
۴۳	(۲) ولایت‌پذیری آگاهانه.....
۴۵	(۳) سنخیت با اهل بیت (علیهم‌السلام).....
۴۶	(۴) تحمل رنج و مشقت در راه اهل بیت (علیهم‌السلام).....
۴۸	(۵) جهاد و مبارزه.....
۴۹	(۶) انتظار واقعی.....
۵۰	(۷) راهنمایی و حکم کردن به حق.....
۵۰	(۸) صداقت.....
۵۳	بخش دوم: بانوان رجعت‌کننده.....

فصل اول: ۵۵

نام بانوان رجعت کننده ۵۵

فصل دوم: ۵۹

شرح حال بانوان رجعت کننده ۵۹

۱. صباه آرایش گر (ماشطه) ۵۹

۲. سُمیه ۶۲

۳. ام ایمن ۶۶

۴. نَسِیه ۷۵

۵. خبابه والیه ۸۲

حدیث اول ۸۳

حدیث دوم ۸۶

حدیث سوم ۸۶

حدیث چهارم ۸۷

حدیث پنجم ۸۷

حدیث ششم ۸۸

۶. قنواء دختر رُشید هَجَری ۸۹

۷. زبیده ۹۲

۸. ام خالد ۹۷

بخش سوم: مقایسه و رهیافت ۱۰۱

فصل اول: ۱۰۳

ویژگی های رجعت کنندگان و شرح حال بانوان یاد شده ۱۰۳

ایمان خالص ۱۰۳

الف) مقاومت بانوان در برابر دشمن ۱۰۴

ب) استقامت بانوان در برابر محیط ۱۰۶

ولایت پذیری آگاهانه ۱۰۸

سنخیت با اهل بیت ۱۱۰

۱. معرفت و شناخت امامان علیهم السلام ۱۱۰

مهدی علیه السلام گل ولایت □ ۷

۲. پیروی از اهل بیت علیهم السلام ۱۱۳
۳. ولایت و دوستی با دوستان اهل بیت علیهم السلام ۱۱۵
۴. برائت و یزازی از دشمنان اهل بیت علیهم السلام ۱۱۵
- تحمّل رنج و مشقت ۱۱۶
- جهاد و مبارزه ۱۱۷
- انتظار واقعی ۱۱۹

فصل دوم: ۱۲۳

رمیافتها ۱۲۳

کتابنامه ۱۲۷

www.ketab.ir

﴿إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ
وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ
وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ
وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ
اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾؛ خدا بری مردان مسلمان و زنان
مسلمان و مردان مؤمن و زنان مؤمن و مردان اهل طاعت و زنان
اهل طاعت و مردان راست‌گوی و زنان راست‌گوی و مردان
شکیبا و زنان شکیبا و مردان خداترس و زنان خداترس و مردان
صدقه‌دهنده و زنان صدقه‌دهنده و مردان روزه‌دار و زنان روزه‌دار و
مردانی که شرم‌گاه خود را حفظ می‌کنند و زنانی که شرم‌گاه خود
را حفظ می‌کنند و مردانی که خدا را فراوان یاد می‌کنند و زنانی

که خدا را فراوان یاد می‌کنند، آموزش و مزدی بزرگ آماده کرده است.

از دیرباز، بانوان مؤمن و فداکار، در کنار مردان الهی، به مبارزه و ایثار پرداخته‌اند و برای یکتاپرستی آماده جهاد و شهادت بوده‌اند. قرآن کریم برخی بانوان بزرگ را نام برده است؛ از جمله حضرت آسیه همسر فرعون که با تحمل سخت‌ترین شکنجه‌ها از دین الهی حمایت کرد و حضرت مریم علیها السلام که برای تبلیغ دین زحمت زیادی کشید و رنج فراوان دید.

تاریخ اسلام نیز شاهد بانوان فداکار و با ایمان بسیاری بوده است که برای دین خدا تلاش کرده‌اند. حضرت خدیجه علیها السلام تمام دارایی خود را صرف اسلام کرد و از امتیازها و موقعیت‌های اجتماعی خود چشم پوشید. حضرت فاطمه علیها السلام در حمایت از ولایت، بسیار کوشید و

۱. وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَةً فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ، وَمَرْيَمَ ابْنَتْ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَيْنَا فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا وَصَدَقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتِبَ لَهَا وَكَانَتْ مِنَ الْقَائِمِينَ؛ و برای کسانی که ایمان آورده‌اند، خدا همسر فرعون را مثل آورده، آنگاه که گفت: «پروردگارا، پیش خود در بهشت خانه‌ای برایم بساز، و مرا از فرعون و کردارش نجات ده، و مرا از دست مردم ستمگر برهان.» و مریم دختر عمران را، همان کسی که خود را پاکدامن نگاه داشت و در او از روح خود دمیدیم و سخنان پروردگار خود و کتاب‌های او را تصدیق کرد و از فرمانبرداران بود. آیه ۱۱ و ۱۲ سوره تحریم.

با شهادت مظلومانه‌اش، چهره نفاق را آشکار کرد. حضرت زینب علیها السلام با تحمل سختی‌های بی‌شمار، پیام برادرش را به جهانیان رساند و از مظلومان دفاع کرد. بانوان بسیاری نیز چون ام‌ایمن و نسیمه، در جنگ‌ها همراه پیامبر صلی الله علیه و آله بودند و مجروحان را درمان می‌کردند و در لحظات سخت جنگ، گرد پیامبر صلی الله علیه و آله می‌گشتند و از او محافظت می‌کردند.

تاریخ زینب فعالیت‌های بانوان در عرصه‌های گوناگون دینی، گواه آن است که در حدود جهان حضرت ولی عصر علیه السلام نیز زنان مؤمن و متعهد، دارای جایگاه والایی هستند.

در روایتی، جابر بن یزید رضی الله عنه از امام باقر علیه السلام نقل می‌کند: به خدا قسم سبید و ده و بندی مرد می‌آیند که در میان آنها پنجاه زن وجود دارد و بدون وعده قبی در مکه اجتماع می‌کنند، ابری همانند ابر پاییز، برخی از برخی پیروی می‌کنند.

در منابع اهل تسنن نیز ام سلمه از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله چنین نقل کرده است:

«تا آن که سبید و چهارده تن در کنارش جمع می‌شوند؛ در میان آنان زنانی هستند بعد بر هر زورگو و زورگو زاده پیروز

۱. «... وَ يَجِيءُ وَاللَّهِ ثَلَاثُ مِائَةٍ وَ بَضْعَةُ عَشَرَ رَجُلًا فِيهِمْ خَمْسُونَ امْرَأَةً يَجْتَمِعُونَ بِمَكَّةَ عَلَى غَيْرِ مِيعَادٍ قَرَعَا كَقَرَعِ الْخَرِيفِ يَتَّبِعُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا»، (تفسیر عیاشی، ج ۱، ص ۶۵).

می گردد.»^۱

توضیح حدیث پنجاه بانو

دو احتمال در مورد پنجاه بانوی اشاره شده در این حدیث وجود دارد. احتمال اول آن که این بانوان جزء سیصد و سیزده نفر باشند و احتمال دوم آن است که آنان همراه سیصد و سیزده نفر باشند نه جزء آنان. واژه به کار رفته در حدیث «فیهم» است که هم می تواند به معنای «منهم» بوده و معنای اول را داشته باشد و هم می تواند به معنای «معهم» بوده و معنای دوم را داشته باشد.^۲ بنابر این ظاهر روایت با هر دو احتمال سازگار است و باید به دنبال قرینه ای بیرون از روایت بود تا یکی از احتمال ها را تقویت کرد.

برای یافتن قرینه به سراغ روایت دیگر می رویم؛ روایاتی که ویژگی های یاران اولیه امام عصر (ع) را بیان می دارند

۱. «حَتَّى تَجْمَعَ إِلَيْهِ ثَلَاثُمِائَةٍ وَأَرْبَعَ عَشَرَ فِيهِمْ نِسْوَةٌ، فَيُظْهَرُ عَلَى كُلِّ جُبَّارٍ وَابْنِ جُبَّارٍ» (المعجم الأوسط، ج ۵ ص ۳۳۴، حدیث ۵۴۷۳).

۲. [فی]: حرف خفض معناه: الوعاء، و یکون بمعنی «من» کقولهم: له عشر من الإبل فیها فحلان: آی منها، و علی هذا فسر قوله تعالى: فَيُتَسَّعُ آيَاتِ أَى من تسع... و تكون «فی» بمعنی «مع» و علی هذا فسر بعضهم قوله تعالى: ادْخُلُوا فِی أُمَمٍ (شمس العلوم و دواء کلام العرب من الکلوم، ج ۸، ص ۵۰۶۰).

ویژگی یاران اولیه امام

در روایات فراوانی شمار کسانی که هنگام آغاز قیام، در کنار حضرت گرد می‌آیند سیصد و سیزده نفر ذکر شده است، آنان در مسجد الحرام میان رکن حجر الاسود و مقام حضرت ابراهیم با ایشان بیعت می‌کنند.^۱ این گروه به شهادت روایات، هسته مرکزی یاران امام زمان (ع) را تشکیل می‌دهند که وظیفه رهبری سپاه حضرت را در دوران جنگ و مبارزه برعهده دارند و در دوران حکومت امام مهدی (ع) نیز وظیفه مدیریت جامعه را بر دوش می‌کشند.

امام صادق (ع) در وصف سیصد و سیزده یار امام زمان (ع) می‌فرماید:

گویا به قائم (ع) می‌نگرم که بر منبر کوفه است و اصحابش که سیصد و سیزده تن و به شمار اصحاب جنگ اند هستند در اطراف او هستند و آنان پرچمداران و حاکمان خدای تعالی بر خلقش در زمین هستند.^۲

۱. غیبت نعمانی، باب ۱۴، ص ۲۸۲، ح ۶۷.

۲. وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ مَاجِلَوْنِي (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: «حَدَّثَنَا عَمِّي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي الْقَاسِمِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْكُوفِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ الْمُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ (ع) كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى الْقَائِمِ (ع) عَلَى مَنبَرِ الْكُوفَةِ وَ حَوْلَهُ أَصْحَابُهُ ثَلَاثُمِائَةٍ وَ ثَلَاثَةٌ عَشَرَ رَجُلًا عِدَّةُ أَهْلِ بَدْرٍ وَ هُمْ أَصْحَابُ الْأُولَى وَ هُمْ حُكَّامُ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ عَلَى خَلْقِهِ»، (كمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۶۷۲ ح ۲۵).

این دست روایات به روشنی مقام بلند این گروه و مسئولیت سنگین آنها را نشان می‌دهد.

گروه یاد شده در اولین لحظه‌های زمان ظهور به گونه‌ای غیر طبیعی نزد امام جمع می‌شوند. امام صادق علیه السلام در این مورد فرمودند:

هنگامی که به امام اجازه (ظهور) داده می‌شود خدا را به نام

عبرانی می‌خواند؛ سیصد و سیزده نفر یاران آن حضرت برایش

آورده می‌شوند و آنان همانند پاره ابر پائیزی‌اند، آنان پرچمدارند،

بعضی از آنان شبانه از بسترش ناپدید می‌گردند و بامداد در مکه

آید، پارتای از ایشان در روز دیده می‌شود که در میان ابر

می‌رود و نام پدرش و نام پدرش و مشخصاتش و نسبش شناخته

شده است. عرض کردم: فدایت گردم، کدام یک از ایشان از نظر

ایمان برتر است؟ فرمود: همان که در روز میان ابر می‌رود.

در باره سلاح این گروه نیز، امام صادق علیه السلام فرمود:

«آنان شمشیرها به میان بسته‌اند، بر هر شمشیری اسم آن مرد و

نام پدرش و مشخصاتش و نسبش نوشته شده است.»^۲

۱. «إِذَا أَدْنَى الْإِمَامُ دَعَا اللَّهَ بِاسْمِهِ الْغَيْبِيِّ فَأَتَيْتُ لَبُ صَحَابَتِهِ الثَّلَاثُمِائَةِ وَ ثَلَاثَةَ عَشَرَ قَزَعُ كَقَزَعِ الْخَرِيفِ فَهُمْ أَصْحَابُ الْأَلْوَةِ مِنْهُمْ مَنْ يُفْقَدُ مِنْ فِرَاشِهِ لَيْلًا فَيُصْبِحُ بِمَكَّةَ وَ مِنْهُمْ مَنْ يُرَى يَسِيرُ فِي السَّحَابِ نَهَارًا يَعْرِفُ بِاسْمِهِ وَ اسْمِ أَبِيهِ وَ حَلِيتِهِ وَ نَسَبِهِ قُلْتُ: جُمِلَتْ فِدَاكَ، أَتُهُمْ أَغْظَمُ إِيْمَانًا؟ قَالَ: الَّذِي يَسِيرُ فِي السَّحَابِ نَهَارًا»، (عییت نعمانی، ص ۱۳ ج ۳).

۲. «عَلَيْهِمُ السُّيُوفُ مَكْتُوبٌ عَلَى كُلِّ سَيْفٍ اسْمُ الرَّجُلِ وَ اسْمُ أَبِيهِ وَ حَلِيتُهُ وَ نَسَبُهُ»،

در روایت دیگری امام صادق علیه السلام ضمن اشاره به این که اینان از اهل مکه نیستند به نکته عجیبی در مورد سلاح آنها اشاره می کند که نشان می دهد این شمشیرها سلاح عادی نیستند، بلکه دارنده اطلاعات فراوانی نیز هستند:

اهل مکه می دانند که آنان از پدرانشان و اجدادشان زاده نشده اند، برای ایشان شمشیرهای است که هزار کلمه بر آن نوشته شده، هر کلمه خود کلید هزار کلمه است.

برخی روایات نیز باز گر این است که آنان اساساً عرب نیستند و بدون هیچ گونه هماهنگی قبلی اولین بار در مکه هم دیگر را ملاقات می کنند.

«از فرزندان عجم (غیر عرب) هستند ... بدون قرار قبلی در مکه با او دیدار کند.»^۲

روایات بیان می دارند که اکثر قریب به اتفاق یاران امام عجل الله تعالی فرجه جوان هستند:

(غیبت نعمانی، ص ۳۱۳، ج ۵).

۱. «يَعْلَمُ أَهْلُ مَكَّةَ أَنَّهُمْ لَمْ يُولَدُوا مِنْ آبَائِهِمْ وَلَا أَجْدَادِهِمْ عَلَيْهِمْ سَيُوفٌ مَكْتُوبٌ عَلَيْهَا أَلْفُ كَلِمَةٍ كُلُّ كَلِمَةٍ مِفْتَاحُ أَلْفِ كَلِمَةٍ»، (همان، ج ۷).

۲. «أَوَلَاذُ الْعَجَمِ... فَيُؤَافِيهِ فِي مَكَّةَ عَلَى غَيْرِ مِيعَادٍ»، (همان، ج ۸).

همانا یاران قائم همگی جوانند و پیر در میانشان نیست، مگر به اندازه سرمه در چشم یا به قدر نمک در توشه راه و کمترین چیز در توشه راه نمک است.^۱

ادامه توضیح حدیث پنجاه بانو

از روایات یاد شده معلوم می‌شود یاران اولیه امام جوانانی غیر عرب هستند که سلاح‌های ویژه‌ای دارند و پرچم‌داران لشکر امام هستند. پرچم‌دار به معنای سر لشکر و کسی است که فرماندهی نیروی نظامی را بر عهده دارد. با توجه به این ویژگی دشوار است که بتوان بانوان را جز سیزده سیزده تن دانست، زیرا باور این مسئله سخت است که امام پرچم بانویی دهد و وی را فرمانده نیروهای نظامی در جنگ نماید.

قرینه دیگر لفظ مرد (رجلاً) است که در احادیث، بعد سیزده و سیزده آمده است. حمل همه این موارد بر تغلیب (اکراً مرد) نیز دشوار است.

قرینه دیگر تشبیه به اصحاب پیامبر ﷺ در جنگ بدر است. اصحاب پیامبر در آن جنگ همه مرد بودند و در حدیثی به این نکته تصریح شده است. امام صادق علیه السلام از پدران بزرگوارش از پیامبر ﷺ

۱. «إِنَّ أَصْحَابَ الْقَائِمِ شَبَابٌ لَا كُهُولَ فِيهِمْ إِلَّا كَالْكُحْلِ فِي الْعَيْنِ أَوْ كَالْمِلْحِ فِي الزَّادِ وَ أَقَلُّ الزَّادِ الْمِلْحُ»، (همان، ج ۱۰).

نقل می‌فرماید که به امیر مؤمنان علیه السلام فرمود:

يَا عَلِيُّ إِنَّ قَائِمَنَا إِذَا خَرَجَ يَجْتَمِعُ إِلَيْهِ ثَلَاثُمِائَةٍ وَ ثَلَاثَةُ عَشَرَ
رَجُلًا عَدَّةَ رَجَالِ بَدْرٍ^۱؛ ای علی هنگامی که قائم ما ظهور کند
سیصد و سیزده مرد به تعداد مردان جنگ بدر کنارش جمع
می‌شوند.

با در نظر گرفتن این نکته‌ها این احتمال که پنجاه بانو در کنار
سیصد و سیزده مرد باشند نه جزء آنها قوت می‌گیرد و به واقعیت
نزدیک‌تر می‌شود.

البته این احتمال در هر چیز از بزرگی مقام این بانوان جلیل
القدر کم نمی‌کند، زیرا آنها چنان برتری دارند که در اولین لحظه
ظهور کنار امام حضور می‌یابند و از نزدیک‌ترین یاران امام هستند و
اگر در جنگ رودررو نیز شرکت نکنند، در سازندگی و گسترش
فرهنگ اسلامی و آموزش معارف و تبیین آن نقش اساسی خواهند
داشت.^۲

در روایت دیگری که به نزول حضرت عیسی علیه السلام اشاره دارد، چنین
آمده است:

«حضرت عیسی بن مریم، بر هشتصد مرد و چهارصد زن فرود

۱. کفایة الأثر، ص ۲۶۶.

۲. نک: عصر زندگی، ص ۷۵.

می‌آید که بهترین مردم روی زمین و صالح‌ترین مردم گذشته‌اند.^۱
 این روایت نیز نشان می‌دهد در یکی از مهم‌ترین اتفاق‌های دوران
 ظهور که فرود آمدن حضرت عیسی علیه السلام از آسمان است و باعث ایمان
 آوردن بسیاری از مسیحیان می‌گردد، بانوان دوشادوش مردان حضور
 دارند و شاهد این روی داد فرخنده هستند.

این روایت‌ها از نقش مهم زنان حکایت دارد و نشان می‌دهد
 چگونه بانوان در مراحل اولیه تمام روی‌دادها حضور دارند.
 علاوه بر نقش برجسته بانوان در آغاز قیام امام، در دوران حکومت
 نورانی امام مهدی علیه السلام نیز بانوان به مقام‌های بالای علمی دست
 خواهند یافت.

حُمران بن اعین، از امام باقر علیه السلام نقل می‌کند:
 در زمان حکومت حضرت مهدی علیه السلام حکمت بر مردم ارزانی می-
 شود، حتی بانوان در منزل با کتاب الهی و سنت نبوی حکم
 می‌کنند.^۲

-
۱. «ينزل عيسى بن مريم [على] ثمان مئة رجل و أربع مئة امرأة أخيار من على الأرض و أصلحاء من مضي». (کنز العمال، ج ۱۴، ص ۳۳۸؛ معجم احادیث الامام المهدی علیه السلام، ج ۲، ص ۵۱۵)، گفتنی است این روایت را معجم با «علی» آورده است، اما در کنز العمال «علی» ندارد، هم‌چنین در فردوس الأخبار، ج ۵، ص ۵۱۵، این روایت مستند به پیامبر صلی الله علیه و آله است ولی در کنز العمال به صورت مرفوع از خود ابوهریره نقل شده است.
 ۲. «و تُؤْتَوْنَ الْحِكْمَةَ فِي زَمَانِهِ حَتَّى إِنَّ الْمَرْأَةَ لَتَقْضِي فِي بَيْتِهَا بِكِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى وَ سُنَّةِ

توجه دختران و بانوان جامعه ما به حضور زنان در آغاز قیام جهانی امام مهدی عج و نقش مهم آنها در دوران حکومت، می‌تواند باعث بیداری، خودباوری، خودسازی و آمادگی آنان گردد.

رجعت

پدیده مهمی که در دوران ظهور اتفاق خواهد افتاد، حضور دوباره افرادی است که از دنیا رفته‌اند. این پدیده رجعت نام دارد. رجعت در لغت به معنای بازگشت است.^۱ شیخ مفید نیز اصطلاح رجعت را چنین تعریف می‌کند: «خداوند گروهی از مردگان را با همان شکل و بدن خود به دنیا بازمی‌گرداند».^۲

دلیل رجعت

رجعت از باورهای مذهب تشیع است. آیات فراوانی از قرآن کریم بر این حقیقت دلالت می‌کند. خداوند در آیه ۸۳ سوره نمل می‌فرماید: «وَيَوْمَ نَخْشِرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مِمَّنْ يَكْذِبُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ». روزی که از هر ملتی گروهی - از آنان که آیات ما را

رسول الله ص، (غیبت نعمانی، ص ۲۳۹).

۱. «الراء و الحییم و العین اصل کبیر مطرد متفاس، یدل علی رد و تکرار. تقول: رجع الراء و الحییم إذا عاد»، (معجم مقاییس اللغة، ج ۲، ص ۴۹۰)

۲. اوائل المقالات، ص ۷۷.

تکذیب می کردند - گرد می آوریم و آنان را به صف برانند.

امام صادق علیه السلام درباره این آیه می فرماید:

این آیه مربوط به رجعت است (زیرا به بازگشت گروهی دلالت

می کند). آیا خداوند در قیامت از هر امتی، گروهی را محشور می-

کند و بقیه را رها می سازد؟ آیه قیامت این است که می فرماید: ﴿وَأَنتَ

حَشَرْتَهُمْ فَلَمْ تُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا﴾؛ و آنان را گرد آوردیم و هیچ یک

را فروگذار نمی کنیم.

این آیه به روشنی از وقوع چنین روزی خبر می دهد؛ روزی که

گروهی از مردم زنده می شوند و دوباره در دنیا حضور می یابند، زیرا

خداوند در این آیه می فرماید: گروهی از مردم را محشور می کند و

روشن است که در قیامت همه مرده محشور خواهند شد. پس این

آیه نمی تواند اشاره به قیامت باشد و باره ای جز پذیرش این نیست

که این آیه به رجعت دلالت می کند.

آیه بعدی آیه ۱۱ سوره غافر است خداوند در این آیه می فرماید:

﴿قَالُوا رَبَّنَا أُمَتَّنَا اثْنَتَيْنِ وَأَحْيَيْنَا اثْنَتَيْنِ فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ إِلَى خُرُوجٍ مِنْ

سَبِيلٍ﴾؛ می گویند: پروردگارا، دو بار ما را به مرگ رسانیدی و دو بار ما

را زنده گردانیدی. به گناهانمان اعتراف کردیم؛ پس آیا راه

بیرون شدنی [از آتش] هست؟

امام باقر علیه السلام درباره این آیه می‌فرماید:

این آیه مخصوص گروه‌هایی است که بعد از مرگ به دنیا رجعت می‌کنند و آیه‌ای که به قیامت اشاره دارد آیه **(فَبَعْدُ لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ)**؛ «دور باد [از رحمت خدا] گروه ستمکاران» است.

این آیه بیان می‌دارد که خداوند گروهی را دو بار زنده می‌کند و این اتفاق با وقوع رجعت ممکن است، زیرا غیر از یک بار زنده شدن همه در قیامت، گروهی قبل از قیامت در رجعت نیز زنده می‌شوند و در روز قیامت بار دوم آنهاست که زنده می‌شوند.

آیات دیگری نیز بر این حقیقت دلالت می‌کند.^۱ روایات بیان‌گر رجعت نیز در کتاب **بحار الأنوار**^۲ یک جا جمع است. در این کتاب، روایتی به این شکل آمده: «مؤمن از امام رضا علیه السلام پرسید: نظر شما درباره رجعت چیست؟ امام پاسخ داد: رجعت واقعیت دارد. بازگشت بعضی از مردگان در امتداد پیشین سابقه داشته و قرآن هم گویای آن است، و پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: آنچه در امت‌های پیشین بوده است دقیقاً و مو به مو در این امت نیز خواهد بود.^۳

۱. غافر (۴۰): ۱۱؛ سجده (۳۲): ۲۱؛ انبیاء (۲۱): ۹۵، و....

۲. **بحار الأنوار**، ج ۵۳، ص ۳۹ - ۱۴۵.

۳. قَالَ الْمَأْمُونُ لِلرَّضَا علیه السلام: «يَا أَبَا الْحَسَنِ مَا تَقُولُ فِي الرَّجْعَةِ؟ فَقَالَ علیه السلام: إِنَّهَا الْحَقُّ قَدْ كَانَتْ فِي الْأُمَمِ السَّالِفَةِ وَنَطَقَ بِهَا الْقُرْآنُ وَ قَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم يَكُونُ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ

امام صادق علیه السلام می فرماید: «از ما نیست کسی که به رجعت باور نداشته باشد.»^۱

در این جا درصدد اثبات رجعت نیستیم و تنها برای نمونه چند آیه و روایت را نقل کردیم.

مراحل رجعت

رجعت از لحاظ زمانی می تواند به سه مرحله تقسیم شود:
مرحله نخست در اولین لحظات قیام اتفاق می افتد. در این مرحله، گروهی از یاران امام مهدی علیه السلام رجعت می کنند که جزء سیصد و سیزده یار امام هستند.

در روایتی مفصل بن عمرو از امام صادق علیه السلام نقل می کند:
حضرت قائم علیه السلام از پشت شتر کوه بست و هفت مرد را بیرون می آورد، پانزده تن آنان از قوم حضرت موسی علیه السلام هستند که به حق هدایت کنند و بدان دادگری نمایند (اشهر) به آیه ۱۵۹ سوره اعراف) و هفت تن آنان اصحاب کهف و نیز یوشع بن نون، سلمان فارسی، ابو دجانة انصاری، مقداد، مالک اشتر، هستند، پس اینها یاران و حکمرانان او هستند.^۲

→

كُلُّ مَا كَانَ فِي الْأُمَمِ السَّالِفَةِ حَذُو النَّعْلِ بِالنَّعْلِ وَالْقُدَّةِ بِالْقُدَّةِ، (همان، ص ۵۹، ح ۴۵).

۱. مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۴۵۱.

۲. «يُخْرِجُ الْقَائِمُ عليه السلام مِنْ ظَهْرِ الْكُوفَةِ سَبْعَةً وَعِشْرِينَ رَجُلًا خَمْسَةَ عَشَرَ مِنْ قَوْمِ

براساس روایت‌هایی که در ویژگی یاران اولیه گذشته، یکی از ویژگی‌های سیزده تن، حاکم بودن آنهاست. واژه حاکم در این روایت نیز که در مورد رجعت کنندگان است به کار رفته و می‌توان از این قرینه نتیجه گرفت این رجعت کنندگان جزء سیزده سیزده یار اولیه امام هستند.^۱

مرحله دوم رجعت، بازگشت اختیاری مردگان به دنیاست. بعد از استقرار حکومت و گسترش عدالت در کل جهان این مرحله واقع خواهد شد. در این مرحله، افراد مؤمنی که منتظر ظهور امام عصر عجل الله تعالی فرجه بوده و عمری به وظایف منتظران عمل کرده‌اند رجعت می‌کنند. کسانی که برای گسترش عدالت و عدالت در جهان تلاش کرده‌اند اما آرزوی دیدن نتیجه عملشان را به همانا جهانی انسانی و الهی بود - با خود به گور برده‌اند. چنین اشخاصی بعد از مرگ مختار می‌شوند تا زنده شده و دنیا را در دوران حکومت مهدی درک کنند و از حضور در فضای حاکم بر زمین لذت برند یا در جوار رحمت الهی

مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ الَّذِينَ كَانُوا يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَ بِهِ يَغْتَابُونَ وَ سَبْعَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكَهْفِ وَ يُوْشَعَ بْنِ نُونٍ وَ سُلَيْمَانُ وَ أَبَا دُجَانَةَ الْأَنْصَارِيُّ وَ الْمِقْدَادُ وَ مَالِكُ الْأَشْجَرِ فَيَكُونُونَ بَيْنَ يَدَيْهِ أَنْصَارًا وَ حُكَّامًا»، (الإرشاد فی معرفة حجج الله على العباد، ج ۲، ص ۳۸۶).

۱. «يَا أَبَا بَصِيرٍ لَوْ قَدْ قَامَ قَائِمُنَا بَعَثَ اللَّهُ إِلَيْهِ قَوْمًا مِنْ شِيعَتِنَا قَبَاعُ شُيُوفِهِمْ عَلَى غَوَاتِقِهِمْ»، (بحار الأنوار، ج ۵۳، ص ۹۲، ح ۱۰۲).

ماندگار شوند.

مفضل در این باره می گوید:

ما در مورد قائم و کسانی از یارانمان (شیعیان) که منتظر آن بودند و از دنیا رفتند صحبت کردیم. پس امام صادق علیه السلام فرمودند: هنگامی که امام علیه السلام قیام کند در قبرش به سراغ مؤمن روند و گویند امامت ظهور کرده است؛ اگر می خواهی از قبرت برخیز و اگر مایلی در جوار کرم الهی بمان.

مرحله سوم رجعت، بازگشت امامان علیهم السلام است. این مرحله در اواخر عمر شریف امام عصر علیه السلام اتفاق خواهد افتاد. در این مرحله جانشین امام زمان علیه السلام در رهبری جهان بینی امام حسین علیه السلام به دنیا برخواهد گشت. امام زمان علیه السلام ایشان را به جانشین معرفی کرده و سپس از دنیا خواهند رفت.

امام صادق علیه السلام در این مورد می فرماید:

امام حسین در جمع یارانش به دنیا برمی گردد. این حسین است که خارج شده است؛ مؤمنین در ایشان شک نکنند او دجال (فریب کار) یا شیطان نیست. این در حالی است که حضرت حجت علیه السلام میان مردم است. بعد از آن که شناخت در دل مؤمنان

۱. عَنْ الْمُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: «ذَكَرْنَا الْقَائِمَ علیه السلام وَمَنْ مَاتَ مِنْ أَصْحَابِنَا يَنْتَظِرُهُ فَقَالَ لَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام إِذَا قَامَ أَبِي الْمُؤْمِنُ فِي قَبْرِهِ فَيَقَالُ لَهُ يَا هَذَا إِنَّهُ قَدْ ظَهَرَ صَاحِبُكَ فَإِنْ تَشَاءُ أَنْ تَلْحَقَ بِهِ فَالْحَقْ وَإِنْ تَشَاءُ أَنْ تَقِيمَ فِي كَرَامَةِ رَبِّكَ فَأَقِمِ. (عیب طوسی، ص ۴۵۹)

جاگیر شد که او امام حسین علیه السلام است، مرگ به سراغ حضرت حجت علیه السلام می آید. کسی که ایشان را غسل می دهد و کفن می کند و حنوط کرده در لحد در قبرش می نهد امام حسین علیه السلام است.^۱

بعد از امام حسین علیه السلام نیز تک تک امامان به دنیا بازگشته و رهبری جهان را بر عهده می گیرند، البته در روایات ترتیب برگشتن امامان بعد از امام حسین علیه السلام ذکر نشده است، اما با برگشت هر امام علیه السلام یاران خالص و دشمنان سرسخت ایشان نیز به دنیا برمی گردند.

امام صادق علیه السلام در این مورد فرمود:

امامی در دوره ای نبوده مگر آن که برمی گردد با او افراد نیک و بد زمانش تا آن که خداوند حق مومنی را از کافر باز ستانده به او برگرداند.^۲

۱. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْقَاسِمِ الْبَطَلِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «وَكَانَ وَعْدًا مَفْعُولًا» خُرُوجَ الْقَائِمِ عليه السلام - «ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمْ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ» خُرُوجَ الْحُسَيْنِ عليه السلام فِي سَبْعِينَ مِنْ أَصْحَابِهِ عَلَيْهِمُ الْبَيْضُ الْمَذْهَبُ لِكُلِّ بَيْضَةٍ وَجْهَانِ الْمُؤَدُّونَ إِلَى النَّاسِ أَنَّ هَذَا الْحُسَيْنَ قَدْ خَرَجَ حَتَّى لَا يَشْكُ الْمُؤْمِنُونَ فِيهِ وَ أَنَّهُ لَيْسَ بِدَجَالٍ وَلَا شَيْطَانٍ وَالْحُجَّةُ الْقَائِمُ بَيْنَ أَظْهَرِهِمْ - فَإِذَا اسْتَقَرَّتِ الْمَعْرِفَةُ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّهُ الْحُسَيْنُ عليه السلام جَاءَ الْحُجَّةُ الْمَوْتُ فَيَكُونُ الَّذِي يُعَسَّلُهُ وَيُكَفَّنُهُ وَيُحَنِّطُهُ وَيُلَحِّدُهُ فِي حَقَرَتِهِ - الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ عليه السلام وَلَا يَلِي الْوَصِيَّ إِلَّا الْوَصِيُّ»، (كافي، ج ۸؛ ص ۲۰۶ ح ۲۵۰).

۲. عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ بْنِ عَمْرٍو الْخَثْعَمِيِّ، قَالَ: «سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام يَقُولُ... مَا مِنْ إِمَامٍ

هدف از نگارش کتاب

بر اساس روایات، رجعت امری عمومی نیست و در هر مرحله، تنها عده خاصی به دنیا برمی گردند.

امام صادق علیه السلام می فرماید:

رجعت عمومی نیست؛ خصوصی است و تنها مؤمنان و مشرکان خالص برمی گردند.^۱

با توجه به چنین روایاتی معلوم می شود رجعت شامل همه افراد نمی شود و همانند نتوانند به دنیا بازگردند و تنها عده معدود و خاصی این فرصت را پیدا می کنند.

به همین دلیل در این کتاب ابتدا ویژگی ها و معیارهایی که در روایات سبب رجعت و بازگشت به دنیا در دوران ظهور است، بیان می گردد تا معلوم شود چه کسانی لیاقت و توانایی درک دولت پاکان را دارند. سپس به سرگذشت بانوانی که وعده برگشت آنها داده شده است می پردازیم تا با مرور بر حوادث دوران حیات آنان معلوم گردد تا چه میزان این معیارها در شخصیت آنها موجود و متبلور بوده است. و در پایان نتیجه می گیریم که هرکس آرزو دارد دولت اهل بیت

فِي قَرْنٍ إِلَّا وَ يَكْرُ مَعَهُ الْبَرُّ وَ الْفَاجِرُ فِي ذَهْرِهِ حَتَّى يُدِيلَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ الْمُؤْمِنِينَ مِنَ الْكَافِرِ»، (مختصر البصائر، ص ۱۱۵، ج [۳۷/۹۱]).

۱. همان، ص ۲۴.

عصمت علیه السلام را درک کند می‌تواند با ایجاد این ویژگی‌ها در منش و رفتار خویش، این سعادت را نصیب خود نماید، زیرا چنان‌که گفتیم بازگشت به دنیا ملاک‌های ویژه‌ای دارد و هرکس دارای آن ویژگی‌ها باشد رجعت می‌کند و بازگشت به دنیا تنها مختص افراد نام برده شده نیست.